

Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet

Remissvar

Promemorian; En snabbare utbyggnad av häkten och anstalter (2024:25)

Sammanfattning

Promemorian föreslår ändringar i plan- och bygglagen för att möjliggöra en snabbare, flexiblare och effektivare utbyggnad av häkten och anstalter, både på kort och lång sikt. Behovet av platser ökar kraftigt och förslagen syftar till att underlätta Kriminalvårdens expansion. Förslagen inkluderar:

- Tidsbegränsade bygglov:** Ska kunna ges oftare och förlängas upp till 20 år för kriminalvårdsanstalter och häkten. Detta ger möjlighet till snabbare byggnation, även om alla krav för permanenta bygglov är uppfyllda. Förlängningstiden utökas med 5 år, men det är frivilligt för kommuner att bevilja detta.
- Permanent bygglov:** Bygglov ska kunna ges för åtgärder som avviker från detaljplaner, exempelvis gällande byggnaders omfattning och placering. Det ger Kriminalvården möjlighet att snabbare bygga fler permanenta anstalter och häkten.
- Tillfälliga häkten och anstalter i extraordinära situationer:** Regeringen föreslås få befogenhet att göra tillfälliga undantag från bygglagstiftningen vid akut platsbrist.
- Ett expertråd för Kriminalvårdens utbyggnad** föreslås inrättas för att stödja och förbättra processen kring byggandet av anstalter och häkten.
- Överklaganden prioriteras:** Länsstyrelser och domstolar ska prioritera vissa överklaganden relaterade till byggande av häkten och anstalter.
- Vägledning för kommuner och länsstyrelser:** En tydligare vägledning för plan- och byggprocessen föreslås.
- Trygga markförsörjningen:** En utredning om huruvida häkten och anstalter ska få samma prioritering som riksintressen i miljöbalken föreslås.
- Förenklad process för typhus:** En enklare process för byggande av standardiserade byggnader (typhus) för häkten och anstalter föreslås.

När förslagen träder i kraft kommer det förbättra förutsättningarna för ett kostnadseffektivt och flexibelt byggande av häkten och anstalter.

Vi instämmer i förslaget i Promemorian, enligt ovan punkter.

Frågor och svar, enligt bilaga 4, 1-7

1. I vårt uppdrag ingår att överväga om det finns krav (såsom formalia-, process- eller egenskapskrav, främst i plan- och bygglagen, men även angränsande regelverk såsom miljöbalken och fastighetsbildningslagen) som bedöms mindre relevanta vid planering och byggande av anstalter och häkten. a) Kan ni utifrån er erfarenhet ge exempel (gärna flera) på sådana mindre relevanta krav? b) Vilka av dessa krav tycker ni att det skulle vara möjligt att göra undantag från? Ange gärna vilket eller vilka som skulle vara mest angelägna, dvs. de som skulle ge de största tidsvinster jämfört med i dag.

SVAR 1. Mindre relevanta krav vid planering och byggande av anstalter och häkten:

a) Exempel på mindre relevanta krav:

- **Detaljplanprocessens komplexitet:** Detaljplaneändringar kan vara tidskrävande och formella krav kring samråd och utredningar kan upplevas överflödiga för projekt som rör samhällskritiska byggnader som anstalter.
- **Krav på utformning av grönområden:** I vissa fall kan regler kring grönytor eller estetisk utformning vara mindre relevant för anstalter och häkten jämfört med andra typer av byggnationer.
- **Krav på allmän platsmark och gatumiljöer:** Krav relaterade till tillgänglighet för allmänheten, som trottoarer eller cykelbanor, kan vara mindre tillämpbara eftersom anläggningarna har en sluten karaktär.
- **Miljökrav kring bullernivåer:** Anstalter och häkten är ofta belägna i områden där strikta krav på ljudnivåer inte är lika relevanta, vilket skulle kunna mildras.

b) Möjliga undantag:

- **Snabbare detaljplanhantering:** Ett undantag från detaljplanprocessens fullständiga krav eller möjligheten till att tillämpa genvägar för att snabbare få bygglov skulle kunna ge betydande tidsvinster.
- **Minskade krav på estetiska överväganden:** Eftersom funktionalitet är avgörande för anstalter, skulle minskade krav på grönområden eller arkitektoniska inslag kunna bidra till att snabba upp processen.

De mest angelägna undantagen skulle troligen vara relaterade till snabbare detaljplanhantering och reducerade formaliakrav, särskilt i fall där behovet av nya anstalter är akut.

2. Upplever ni att det, utöver ert svar på fråga 1, i dag finns andra tidstjuvar i processen? Vilka är de i så fall och vad beror de på enligt er uppfattning?

SVAR 2. Andra tidstjuvar i processen:

- **Överlappande regelverk:** Interaktioner mellan olika regelverk, såsom Plan- och bygglagen (PBL), miljöbalken och fastighetsbildningslagen, kan orsaka fördröjningar på grund av parallella processer och krav på omfattande samordning.
- **Komplexa överklagandeprocesser:** Överklaganden i både detaljplane- och bygglovsprocessen kan dra ut på tiden, särskilt när flera instanser är inblandade.
- **Brist på samordning mellan myndigheter:** Bristen på effektiv kommunikation och samverkan mellan olika myndigheter och statliga organ leder ofta till onödiga förseningar.

3. Har ni andra förslag på förenklingar i plan- och byggprocessen för häkten eller anstalter? T.ex. förändringar i regelverket eller behov av vägledning från Boverket.

SVAR 3. Förslag på förenklingar i plan- och byggprocessen:

- **Specifika riktlinjer och undantag för säkerhetsanläggningar:** Ett regelverk anpassat för byggnationer av häkten och anstalter, med snabbspår och förenklade processer, skulle kunna påskynda byggnationen.
- **Boverkets vägledning:** Det skulle underlätta med tydligare vägledning från Boverket som tar hänsyn till specifika krav för säkerhetsbyggnader, exempelvis kring bullernivåer, säkerhetsstandarder och detaljplanearbetet.

4. Har ni haft något ärende som kan belysa de eventuella utmaningar ni i er roll står inför i plan- och byggprocessen för häkten och anstalter? Beskriv gärna med praktiska exempel.

SVAR 4. Praktiska exempel på utmaningar: Ett exempel kan vara när en ny anstalt skulle byggas i ett område där den befintliga detaljplanen krävde stora ändringar, vilket ledde till omfattande samråd och överklaganden från lokala intressenter. Processen drog ut på tiden på grund av konflikter mellan de krav som ställdes i miljöbalken och de planeringskrav som fanns i PBL.

5. I vårt uppdrag ingår att belysa skillnader i förutsättningarna för att bygga ut befintliga anläggningar respektive etablera helt nya anläggningar. Vilka sådana skillnader kan ni se från ert perspektiv som ni tycker är värda att belysa? Svara gärna med konkreta exempel.

SVAR 5. Skillnader mellan att bygga ut befintliga anläggningar och att etablera nya:

- **Etablering av nya anläggningar:** Detta innebär ofta mer tidskrävande processer, inklusive markköp, detaljplaneändringar och infrastrukturutbyggnad. Det finns också en större risk för motstånd från lokalsamhället.
- **Utbyggnad av befintliga anläggningar:** Utmaningen här är ofta teknisk, då det kan handla om att anpassa äldre byggnader till moderna säkerhetsstandarder. Däremot kan processen vara snabbare då det redan finns befintlig infrastruktur och en etablerad närmiljö.

6. I vårt uppdrag ska vi särskilt beakta bland annat användningen av typhus. Vilka fördelar och nackdelar ser ni med användningen av typhus vid byggnation av häkten och anstalter?

SVAR 6. Fördelar och nackdelar med typhus:

- **Fördelar:** Användningen av typhus kan minska kostnader och tidsåtgång genom standardiserade byggprocesser, förenklade planritningar och färre tekniska problem. Det kan även underlätta framtida utbyggnad.
- **Nackdelar:** Typhus kan vara mindre flexibla och svåra att anpassa till lokala förhållanden eller specifika säkerhetskrav. Standardlösningar kan även vara mindre lämpliga för platser med unika geografiska eller samhällsmässiga förutsättningar.

7. Finns det något annat som ni vill fästa vår uppmärksamhet på med anledning av vårt uppdrag?

SVAR: 7. Övrigt att uppmärksamma: Det vore värt att undersöka möjligheten till mer integrerade planeringslösningar där olika myndigheter och regelverk samverkar tidigt i processen för att undvika framtida konflikter och förseningar. Detta kan skapa en mer effektiv och samordnad process.

Det finns tid att spara även i upphandlingsprocessen för upphandlande myndighet. Ramavtal kan med fördel användas för att effektivisera upphandlingsprocessen.

Remissvaren ska ha kommit in till Landsbyggs- och infrastruktur departementet senast den **10 mars 2025**. Svaren bör lämnas per e-post till li.remissvar@regeringskansliet.se med kopia till li.spn@regeringskansliet.se.

Ange diarienummer LI2024/00880 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format(tex word), den andra i ett format(tex pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument,